אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים ואין שותין הימנה בשבת אא"כ הכניס לה ראשו ורובו ובור וחוליתה מצטרפין לעשר': בעא מיניה רב מרדכי [א]מרבא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' [א]וזרק ונח על גביו מהו מי אמרינן הרי עקירה באיסור הרי הנחה באיסור או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא לא א"ל מתניתין היא אתא שייליה לרב יוסף א"ל מתניתין היא אתא שייליה לאביי א"ל מתני' היא אמר להו [ב]כולכו ברוקא דהדדי תפיתו א"ל ואת לא תסברא והתנן הנוטל מהן (א) ונותן על גבן חייב א"ל דילמא מתני' במחט מחט נמי א"א דלא מדליא פורתא דאית ליה מורשא א"נ דרמיא בחריצה אמר רב מישא בעי רבי יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו מי אמרינן כיון דאינו רחב ד' מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רה"י כמאן דמלי דמיא אמר עולא [ב]קל וחומר לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש איתמר נמי א"ר חייא בר אשי אמר רב וכן א"ר יצחק א"ר יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י הזורק ונח על גביו חייב לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש בעי רבי יוחנן בור תשעה ועקר ממנו חוליא והשלימה לעשרה מהו עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו ומיחייב או לא מיחייב [ג]ואם תימצי לומר כיון דלא הוי מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן לתוכה חוליא ומיעטה מהו הנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדי הדדי קאתו [ג]מיחייב או [ג]לא מיחייב תיפשוט ליה מדידיה דתנן [ד]הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה כזורק בארץ והזורק בארץ ארבע אמות חייב [ה]והוינן בה והא לא נח ואמר רבי יוחנן בדבילה שמינה שנינו ואמאי הא קא ממעט מארבע אמות התם לא מבטל ליה הכא מבטל ליה בעי רבא זרק דף ונח על גבי יתידות מהו מאי קמיבעיא ליה הנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו היינו דרבי יוחנן כי קמיבעיא ליה לרבא כגון דזורק דף וחפץ על גביו מאי כיון דבהדי הדדי קאתו [ד]כהנחת חפץ ועשיית מחיצה דמי או דילמא כיון דלא אפשר דלא מידלא פורתא והדר נייח כעשיית מחיצה והנחת חפץ דמי תיקו [ו]אמר רבא [ה]פשיטא לי מים על גבי מים היינו הנחתן אגוז על גבי מים

לאו

רש"י

מחילה י'. שיהא הממלא עומד לפנים מן המחילה וממלא: ואין שותין הימנה. לעמוד על שפתה ולשאוב בכלי ולהכניס ראשו למללה ולשתות כדתנן[ז] לא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י שמא ימשוך הכלי אצלו: אלא אם כן הכניס ראשו ורובו. למקום שהוא שותה: הרי עקירה באיסור. מרה"ר: הרי הנחה באיסור. ברה"י: ממקום פטור קאתיא. שאי אפשר שלא הגביה תחילה למעלה מן העמוד שהוא מקום פטור שאינו אויר רה"ר ואויר רה"י נמי לא הוי דלי אמרינן רה"י עולה עד לרקיע ה"מ כנגד רה"י אבל האי מקמי דלימטי לאויר עמוד אגבהיה למעלה מעשרה: מתניתין היא. הנוטל מהן והנותן על גבן חייב: כרוקא דהדדי תפיתו. כולכם רוק אחד אתם רוקקים: ואת לא תסברא. דמתני' היא: במחט. דאינה גבוהה: דאית לה. לסלע מורשא נמוך מי' וכיון דכולה גבוהה י' כל מהאי מורשא ואיהו לא הוי מקום חשוב הוי ליה חורי רשות היחיד: אי נמי דרמיא. מחט במרין שבסלע שבראשו ולא נפל תלמעלה מי' אלא לתוך י': מוקף לכרמלית. בכותל זה הקיפו בקעה שהיתה כרמלית ועל ידו נעשית רה"י כגון שהוקף לדירה או לא הקיפו בו *אלא בית סאתים: וזרק. מרה"ר ונח על ראשו מהו: או דילמא כיון. דכותל זה עשאה לכרמלית זו רה"י: כמאן דמלי דמיא. והוי אבל ראשו כארעא סמיכתא כל החלל: לאחרים. כל החלל עשאו רה"י: לעצמו לא כל שכן. ראש הכותל: ועקר ממנה חוליא. והניחו ברה"ר מי מיחייב אע"ג דמקמי עקירה לאו רה"י הוה בשעת עקירה מיהא רה"י הוה: וסילוק מחילה. בהנחה זו נסתלקה מחילת הבור שנתמעטה מעשרה מי מהני האי מיעוטא למפטריה או לא: כדבילה שמינה. שנדבקה בפני הכותל: ואמאי. מיחייב הא מתני' ד' אמות קתני ואפילו מצומצמות וכי נח בפני הכותל נתמעט הזריקה מד' אמות כדי מקום הדבילה וקתני חייב כיון דמעיקרא ד' אמות הוה: התם לא מיבטיל ליה. דבילה הלכך לאו מיעוט הוא: על גבי יתידות. דקות שהיו גבוהות י' ואין רחבות ד' ודף זה רחב ד' עשאו רשות היחיד: מהו. להתחייב בזריקה זו: וחפץ על גביו. ואם תימצי לומר הוא אם תימצי לומר כר' יוחנן להנחת חפץ ועשיית מחילה בהדי הדדי לא מיחייב הכא ודאי אדף לא מיחייב מיהו אחפץ מהו לחיובי: דלא אפשר דלא מידלי. החפץ מעל הדף בשעת הנחת הדף והדר נייח: כעשיית מחילה. ברישא והדר הנחת החפץ דמי חייב דבשעת הנחתו כבר נעשה דף רה"י: היינו הנחתן. ואם נטל מקלתן והוציא הוה עקירה:

לאו

תוספות

אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים. אבל פסין לא מהני אלא בבאר מים חיים או בור הרבים כדתנן בפרק עושין פסין (עירובין דף כב:) אבל בור היחיד עושין לו מחילה כו' ודווקא עמוק י' ורוחב ארבע דהוי רה"י אבל פחות מיכן דהוי כרמלית לא החמירו כל כך ומשתרי שפיר בפסין. הרב פור"ת: **או** דילמא כיון דממקום פטור קא אתיא לא. ואם תאמר ומאי קמיבעיא ליה תיפשוט מדתניא בפ"ק (דף ו.) המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ואחד המושיט ואחד הזורק חייב ואמרינן לעיל (דף נב.) המוליא משוי למעלה מעשרה חייב ומפרש הרב פור"ת דדוקא כשפסק כחו במקום פטור קמיבעיא ליה כגון שזורק למעלה מי' כנגד אויר רה"ר וירד האבן באלכסון ונחה על העמוד דירידה זו אינו מכחו הראשון אלא מה כחו היא וכיון דממקום פטור קא אתיא יש הפסק בין עקירה ראשונה להנחה אבל אם זרק ממש כנגד העמוד שלא הלכה באלכסון כלל אלא הלכה מכחו עד העמוד ודאי חייב ודווקא בזורק מבעיא ליה כדפי' אבל מוליא ומכנים פשיטא ליה דחייב והא דמייתי ראיה מהנושא והנותן ע"ג חייב היינו משום דמשמע ליה דמיירי בכל ענין בין בזורק בין במושיט כדתניא ברישא הזורק פטור והמושיט חייב והשתא לא דמי למוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו דהתם מכחו בא לרה"ר: **ומוקף** לכרמלית ועשאו רה"י. אומר ר"י דמשמע דדוקא מוקף לכרמלית דכיון דמוקף לכרמלית אין כ"כ סברא שיעשה רה"י מטעם דלאחרים עושה מחילה אבל מוקפת לרה"ר ועשאו רה"י פשיטא דלעצמו נמי מהני ומשום חורי רה"י ליכא לחיוביה כמו דמיא בחריצא דלעיל דלא ניחא תשמישתיה לבני רה"י כולי האי על הכותל: **לאחרים** עושה מחיצה כו'. גבי חוליא דבור לא שייך למימר הכי ליחייב המשתמש מרה"ר על גבה כיון שאין החוליא עצמו גבוה י': **ואמאי** והא קא ממעט מארבע אמות. פירש בקונטרס דמשמע ליה דמיירי אפילו בד' אמות מצומצמות שעובי הדבילה ממעט מד' אמות וקשה לר"י דבענין זה אין נראה שיתחייב כיון שאיגודו בפנים כמו מוליא חצי קופה לרה"ר דאינו חייב עד שיוליאנה כולה לחוץ דאטו אם זרק אדם רומח וכל דבר ארוך כל שהוא יתחייב כיון שראשו אחד יצא חוץ לד' אמות ואם בזורק ד' אמות הכי גמירי לה שיתחייב בכה"ג א"כ היכי פשיט מינה ועוד דלמאי משמע ליה טפי בהאי דזרק ארבע אמות בכותל דהוו מצומצמות משאר ארבע אמות השנויות בכל הש"ס ונראה לר"י דמיירי הכא שזורק חוץ לארבע אמות כמו בכל מקום והכי פריך והא קא ממעט מד' אמות שמקום הדבילה נתבטלה נתבטלה מתורת רשות הרבים שבטל לכותל והרי הוא ככותל עב ולא הוי עוד על גביו רשות הרבים ואם זרק מחט או קוץ ד' אמות ונח על הדבילה או נתקע בתוכו היה פטור דהרי מקום הדבילה נתמעט מדין רשות הרבים ואפ"ה חייב הואיל ובתחילת הזריקה עד קודם הנחה היה שם רה"ר עליו והנחה ומיעוט רה"ר בהדי הדדי קא אתו והכא נמי הוה לן למימר הנחה וסילוק מחילה בהדי הדדי קאתו ומשני התם לא מבטלי ולהכי לא מבטל רה"ר: **זרק** דף כו' הנחת חפץ ועשיית מחיצה כו'. וא"ת אפילו ליכא בקיעת גדיים היכי חשוב לשוייה תחתיו רה"י מ"מ מטרסקל ועמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' דאמרינן (לקמן דף קא.) זרק ונח על גביו חייב משמע דוקא על גביו אבל תחתיו לא ואומר ר"י כגון שיש שתי מחילות של יתידות ובשלישית אמרינן פי תקרת דף יורד וסותם:

פירות

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ג וכ' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ג:
טז ג מיי' שם הל' כ:
יז ד שם הלכה כט:
יח ה מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ד ופ"ח מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

מוסף רש"י

כולכו כרוקא דהדדי תפיתו. כולכם שמעתם שמועה אחת, תפיתו לשון רוק, ותגירו בכתובות (סה.) תוף שדי, (נדה מב.). הזורק ארבע אמות. ברה"ר ונדבק בכותל, כגון דבילה שמנה, כדמוקי לה לקמן (לעיל ז.). כזורק באויר. ופטור, דלא נח ברשות הרבים, דאין רה"ר למעלה מעשרה, וברה"י נמי לא נח, שאינו מקום חפצים שיהא רחבו ד', שהרי לא נח בראש הכותל אלא בפניו (לעיל צז: ובעירובין לעיל ז.). כזורק בארץ, וחייב, דאויר רה"ר מקום משהו הוי הנחה, ולא דמי לנח על דבר המקום למטה מי', דהכא חשיב למיהוי רשות חשוב לעצמו, או כרמלית או מקום פטור, ולא הויא הנחה ברה"ר (לעיל ז. ובשבת לעיל צז:). והא לא נח. וכי מורה נפלה לתוך ד' אמות, דעל כרחך כשהכה בכותל קופלת לאחוריה (לעיל ז:).

רבינו חננאל

בעא רב מרדכי מרבה, עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וזרק ונח על גביו מהו. בעיא זו עיקרה כי רה"ר תופסת עד עשרה. ומי' ולמעלה מקום פטור הוא. לפיכך אם הגביה אדם חפץ מרה"ר ולא הגביהו יותר מי' טפחים אלא לאלתר שהגיע לעשרה הניחו ע"ג העמוד הזה חייב. אבל זרקו למעלה מי' מעקם כשהוא למעלה מי' ויש בהתחשבתו שאם יפול ינוח ברה"י, אלא שבזריקתו יצא ברה"ר למקום פטור שהוא האויר ואח"כ חזר ונפל ונח ברה"י, מי אמרינן הרי עקירה ברה"ר הנחה ברה"י ואע"פ שבין עקירה והנחה נכנס למקום פטור, שהוא חייב. או דילמא כיון דממקום פטור הוא דקא אתיא פטור. ופשטו ליה רבה ורב יוסף ואביי מתניתין היא, הלא תראה חולית הבור והסלע שגבוהין י' ורחבין ד' מכוונין הנוטל מהן והנותן על גבן חייב, וכן הנוטל מעל גבן חייב. ואי אפשר הנותן והנושא שאין מגביה משהו ומוציא יוצא למעלה מעשרה ואחר יורד ונח על גבי חולית או לסלע, וכן הנוטל מעל גבו ומניחו ברה"ר ואעפ"כ חייב. ואקשינן עלייהו ודילמא מתניתין בדבר דק כמו מחט דאפשר למשקליה ולאחתויה בלא הגבהה. השיבו לו מחט נמי אי אפשר דלא מידלא פורתא. והני מילי דחיות הן, ושניא הא שמעתא מדרב חסדא דיציאות השבת כדבעינן לפרושי לקמן. א"ר מיישא בעי ר' יוחנן כותל ברה"ר גבוה עשרה ואינו רוחב ד' ומוקף [ל]כרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו. פי' כגון שהיה הכותל מחיצה בין רה"ר לכרמלית, ואח"כ בנה כותל בכרמלית שכנגדו ועשה הכרמלית ההיא רה"י, מי אמרינן הרי הכותל זה בחזקתו וכיון שאין בו רחב ד' מקום פטור הוא, או דלמא כיון שעשאו [רה"י] כמאן דמליא שאר ד"ט דמי. ופשטינן כשהיה כותל לכרמלית מקום פטור היה, והשתא דהוה ליה כותל דרה"י כיון שנח עליו כמאן דנח ברה"י דמי, שאם זה הכותל

רבינו חננאל (המשך)

הוא שעשה הכרמלית הזו רה"י כ"ש שיעשה הכותל ההוא רה"י, וכן אמר עולא ק"ו לאחרים נעשה מחיצה לעצמו לא כ"ש. וסלקא כהאי טעמא. בעי ר' יוחנן בור ברה"ר עמוקה ט' ועקר חוליא ממנו שיש בה טפח, ובעקירת החוליא נגמר הבור רה"י כדתניא תריץ עמוק עשרה ורחב ד' זו היא רה"י גמורה, והגיח החוליא ההיא ברה"ר מאי, מי אמרינן עקירת חפץ ממקומו ועשיית מחיצה בהדי הדדי קא אתיין וחייב או לא, ופשיט אם תימצי לומר כיון דבשעת עקירה לאו מרה"י עקר ובעקירתו הוא דהוה רה"י לא מחייב. אבל זו הבעיא השנית אם הבור עמוק עשרה שהוא רה"י גמורה ועקר חוליא מרה"ר ונתנה לתוכה, ובנתינת החוליא לתוכו נתמעט הבור מעשרה, מי אמרינן כיון דבשעת התחלת הנחה רה"י גמורה הוא מיחייב, או דלמא כיון שבהנחת החוליא נסתלקה המחיצה ונתמעט הבור פטור. ואקשינן והא לא נח, וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו. הלא כיון שעמד ברחוק ד' אמות מצומצמות מן הכותל וזרק בכותל דבילה שמינה ונדבקה בכותל, הרי מיעטה הדבילה הד' אמות שבינו ובין הכותל אעפ"כ הוא חייב, הכא נמי כיון שהניח החוליא בבור עמוק י' אע"פ שמיעטה החוליא יהא חייב. ופרקינן שאני התם דדבילה לא מבטל לה דהא לנוטלה לפיכך לא ממעטא, אבל החוליא בטולי מבטל לה לגבי בור, ויש לומר דממעטא בבור ופטור. וזו הבעיא לא איפשיטא. בעי רבא זרק דף על גבי יתידות, כגון טרסקל בראש קנה שנעשה רה"י, ואמרינן מאי קא מיבעיא ליה הנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי, היינו בעיא דר' יוחנן ראיבעיא ולא אפשיטא. אלא כי קא מיבעיא ליה לרבא כגון שזורק דף ויש על גביו חפץ ונח הדף על גבי יתידות והחפץ על גביו, מי אמרינן אפילו זה כהנחת חפץ והנחתו נעשית מחיצה דמי, או דלמא כיון דלא אפשר שלא יעל[ה] החפץ מעט ואח"כ יפול על הדף, נמצא שנעשה מחיצה ואח"כ נותן החפץ עליו וחייב. ועלתה בתיקו. אמר רבא פשיטא לי זרק מים על גבי מים, או שעקר מים מרה"י והניחן על גבי מים ברה"ר חייב וזו היא הנחתן. זרק או שהניח אגוז על גביהן רצף על גביהן,

מסורת הש"ס

א) [נ"ל מרבה], ב) [נדה מב. ע"ש פרש"י], ג) כל"ל, ד) [לקמן ק. וש"נ], ה) [לעיל ז: וש"נ], ו) לעיל ה:, ז) [עירובין לט. לעיל יא.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' הנוטל מהן והנותן על גבן:

גליון הש"ס

גמ' בעא מיניה רב מרדכי כו' וזרק ונח על גביו. ע' סוכה ד ע"ב תד"ה פחות מג': שם ואת"ל כיון דלא הוי מחיצה. ע' לעיל ח ע"א תד"ה רחבה ששה: רש"י ד"ה מוקף לכרמלי' וכו' אלא בית סאתים. עיין לעיל ז ע"א ול"ע:

א) נראה דחסר כאן כד' רבינו ונ"ל ותפשוט ליה מדידיה דתנן הזורק וכו' למטה מי' טפחים כזורק בארץ.